

bij het schrijven over —
Voyage au bout de la nuit



- [1] Is het toeval, dat ik deze twee boeken na elkaar gelezen heb ? Wellicht niet, en heeft de titel van **Ludwig Hohls boek** me ertoe gedreven — *eindelijk* — ook Céline te lezen. Je kan niet blijven uitstellen wat je jezelf beloofd hebt te doen. De twee zijn overigens heel verschillend. Zij het dat enkele scènes van *Op weg* zo in *Voyage* te schuiven zijn. Vervang de Donau door de Seine.

* * *

- [2] Met de citaten van *Voyage* heb ik het me wel heel makkelijk gemaakt. En jullie lastig. Ze staan in het Frans. In dat moeilijke Frans. Ze zelf naar het Nederlands vertalen kan ik niet — het is een ambacht en een kunst die ik niet meester ben, vooral van zo'n tekst. Misschien maak ik wel 's een nieuwe versie van wat ik schreef, met uittreksels uit de vertaling door E.Y. Kummer (Van Oorscot, 2007 ?), die daarvoor in 1972 de Martinus Nijhoffprijs kreeg.

Al ben ik daar niet zo gelukkig mee. *Voyage* is geschreven in een taalregister dat in Vlaanderen anders dan in Nederland is. En het verhaal speelt in Parijs (en elders, maar met *Parijse* mensen), niet in Leidsche Rijn.

Voor Vlamingen die daarmee geen genoegen nemen, en voor wie Céline's Frans toch een trapje te hoog is, zie ik, hoop ik twee mogelijkheden. De eerste is een tweetalige uitgave, duizend bladzijden dik ! Frans-Nederlands. Ik heb enkele tweetalige boeken in huis, en leende er ooit van de bibliotheek (Duits & Frans of Engels & Frans : Böll, Goethe, Zweig, Thoreau...). Dank zij mijn Frans schoot ik daar bij het lezen goed mee op. Een tweede mogelijkheid is een Vlaamse schrijver met de kracht en het talent van een Tom Lanoye, en met tijd en een vertaalbeurs — als de Vrouwenraad daar geen graten in ziet —, die het machtige boek *in zijn taal herschrijft*.



ook Tardi *herschreef Voyage* in zijn eigenste taal

- [3] Tot slot : Een uitstekende bespreking, door Alexander van Kesteren, recensent, vind je hier : *een schitterende hellevaart*. Veel verklarender ook dan mijn tekst, die heel andere accenten legt.

Alhoewel...

Alexander van Kesteren schrijft dit :

Mededogen

Naarmate de roman vordert, ontwikkelt Ferdinand ondanks zijn nihilisme steeds meer mededogen met de arme, hulpeloze mens en krijgt hij steeds meer ontzag voor de liefde. Hij blijft net zo pessimistisch over zichzelf ('Je kon inderdaad in mijn innerlijk kijken net als in een open gulp') als over zijn medemens, maar komt af en toe, te midden van al de ellende, ook ontroerende lichtpunten tegen.

Zo ontmoet hij in het hart van Afrika Alcide, die zes jaar lang in eenzaamheid in de jungle doorbrengt om zoveel mogelijk geld te kunnen sparen voor zijn nichtje, een weeskind dat hij vermoedelijk nooit zelf zal zien. Tegen de achtergrond van Afrika, beschreven als een plek waar iedereen eigenbelang najaagt of langzaam crepeert, steekt Alcides zuivere goedheid fel af.

Alcide legt inderdaad veel geld opzij... dat hij omzeggens van de negers *steelt*. Sergent Alcide staat aan het hoofd van een twaalftal miliciens, die hij onder de plaatselijke bevolking recruteert — er zijn veel meer kandidaten dan hij nodig heeft. Hij verkoopt hen tabak, op krediet. Heel hun soldij gaat daar in op. Het geld zien ze nooit, dat blijft bij Alcide. *Zuivere goedheid...*